

Studie- och yrkesvägledning

- *hela skolans ansvar*

FÖRSKOLA, FÖRSKOLEKLASS, GRUNDSKOLA, FRITIDSHEM,
GRUNDSÄRSKOLA, GYMNASIESKOLA, GYMNASIESÄRSKOLA OCH
VUXENUTBILDNING.

En kommunal handlingsplan för studie – och yrkesvägledning i
det vida perspektivet

Typ av dokument	Beslutat av	Beslutsdatum	Diarienummer
Plan	Sektorschef		
Dokumentägare	Giltighetstid	Reviderad	

Innehåll

Innehåll.....	1
Introduktion.....	2
Användarguide	3
Studie- och yrkesvägledning lagar och föreskrifter	4
Bakgrund - varför är det viktigt?.....	5
Studie- och yrkesvägledning är hela skolans ansvar	6
Nationella mål för studie- och yrkesvägledning i de olika skolformerna	8
Förskolan.....	8
Grundskolan/grundsärskolan.....	8
Gymnasieskolan	8
Gymnasiesärskolan.....	9
Vuxenutbildningen	9
Studie- och yrkesvägledning och normkritiskt arbetssätt	10
Exempel på hur normkritik kan vävas in i arbetet med studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar:.....	10
Målsättning utifrån inriktningsmålen Stenungsunds kommuns verksamhetsplan 2018	12
Handledning i arbetet med studie- och yrkesvägledning	13
Rutiner för skolans planering av studie- och yrkesvägledning	14
Stöd vid planerandet av studie- och yrkesvägledning	15
Att tänka på vid planering av studie – och yrkesvägledning.....	15
Utvärdering på skolnivå	16
Förslag på frågor till barnet/eleven i samband med utvecklingssamtal:	16
Förslag på frågor till medarbetaren:	16
BILAGA 1 Mall för årlig aktivitetsplan.....	17
BILAGA 2 Förslag på aktiviteter FÖRSKOLA 0-6 ÅR.....	18
BILAGA 3 Förslag på aktiviteter GRUNDSKOLA/GRUNDSÄRSKOLA F-3	19
BILAGA 4 Förslag på aktiviteter GRUNDSKOLA/GRUNDSÄRSKOLA 4-6	20
BILAGA 5 Förslag på aktiviteter GRUNDSKOLA/GRUNDSÄRSKOLA 7-9	21
BILAGA 6 Förslag på aktiviteter GYMNASIET INTRODUKTIONSPROGRAMMET	22
BILAGA 7 Förslag på aktiviteter GYMNASIET/GYMNASIESÄRSKOLA Årskurs 1-3 (4)23	
BILAGA 8 Förslag på aktiviteter VUXENUTBILDNINGEN	24
BILAGA 9 Tips från medverkande i pilotgruppen	25

Introduktion

Alla barn och elever i Stenungsund kommuns kommunala skolor ska få sitt behov av studie- och yrkesvägledning tillgodosett, genom att arbeta med kunskaper och erfarenheter som mynnar ut i verktyg för att göra väl underbyggda val genom hela livet. Planen för studie- och yrkesvägledning i det vida perspektivet har som syfte att stödja skolorna i planerandet och i arbetet med studie- och yrkesvägledning. I planen finns rutiner och strukturer inom arbetsområdet, både *vida* och *snäv* bemärkelse. Riktlinjerna främjar utvecklingen av gemensamma kvalitetskriterier och skapar likvärdighet för vilka vägledningsinsatser våra barn och elever erbjuds. Likvärdighet och större omfattning av studie- och yrkesvägledning möjliggör

framgångsfaktorerna för välgrundade val – att vidga barns och elevers perspektiv, utmana ärvda och redan satta föreställningar om framtiden samt förmågan att väga samman val. Med en god samverkan med arbetslivet och tydlig koppling mellan undervisning och näringsliv möjliggör vi till god studiemotivation och lust att lära. Innehållet har utarbetats och tagits fram för att på bästa sätt tillgodose våra barns och elevers behov av studie- och yrkesvägledning. Planen vänder sig till chefer, rektorer samt all verksam personal i skolan. Planen ger stöd till en tydlig arbetsfördelning och hjälp i det systematiska kvalitetsarbetet.

Som en del i arbetet att utveckla studie- och yrkesvägledningen som hela skolans ansvar ingår Stenungsunds kommun i projektet GRSAMSYV under 2017-2019, finansierat av Europeiska Socialfonden.

Användarguide

Dokumentet är indelat i två kapitel. Det första kapitlet beskriver lagar och föreskrifter vad gäller studie- och yrkesvägledning. Det andra kapitlet är en handledning för skolorna i planerandet och i arbetet med studie- och yrkesvägledning.

Studie- och yrkesvägledning lagar och föreskrifter

Kapitlet tydliggör styrdokumenterna för studie- och yrkesvägledning. Skriften är ett stöd i beslut för arbetsområdet studie- och yrkesvägledning och beskriver studie- och yrkesvägledning som *hela skolans ansvar*. Skriften ska bidra med kunskap och kännedom inom studie- och yrkesvägledning på nationell och lokal nivå.

Bakgrund - varför är det viktigt?

Vår omvärlds föränderliga utveckling ställer krav på våra barns och elevers valkompetens och färdigheter till egen karriärplanering. Förutsättningar till god karriärplanering är *”kunskaper, färdigheter och förhållningsätt som går hand i hand med självkännedom, lärandekompetens och karriärkompetens. Exempel på självkännedom är medvetenhet om sina möjligheter, intressen, självskattning, sociala färdigheter och planeringsförmåga. Exempel på lärandekompetens är deltagande och engagemang i lärande samt förståelse för förhållandet mellan det egna jaget, lärande och arbete. Exempel på valkompetens är att kunna söka efter, utvärdera och analysera information om lärande – och arbetsmöjligheter och de krav som ställs samt att kunna jämföra informationen med egna kunskaper, fatta beslut om sin framtid och lyckas i övergångar/växlingar i livet”* (ELGPN Tools No.6).

Skolverket beskriver vikten av valkompetens då val inför framtiden är en ständigt pågående process, i snitt görs fyra till fem karriärval under ett yrkesliv. För att hantera dessa valsituationer behöver våra barn och elever utveckla förmågor som att *fatta beslut och genomföra dem, samt att hantera övergångar i livet.* (<https://www.skolverket.se/publikationer?id=3798>). Skapandet av en identitet kopplat till val och framtid är en process som startar tidigt i livet och som pågår fortlöpande. Med stöd av undervisning och information förvärvas färdigheter som

bidrar till barn och elevers engagemang till det egna lärandet. En nyckelfaktor för att en elev ska fullfölja sin utbildning är motivation, genom att erbjuda eleverna studie- och yrkesvägledningsinsatser som bidrar till lärdom om koppling mellan skolutbildning och alternativen efter skolan så ökar engagemanget för det *egna lärandet.*

Inom ramen för skolutbildningen ska vägledningsinsatserna riktas så att ovanstående förväntan på kompetens tillgodoses. Arbetet med studie- och yrkesvägledning är anpassat så att det blir tillgängligt utifrån behov, tar hänsyn till levnadsförhållanden, kulturell bakgrund och motverkar könstereotypa val.

I rapporter av Skolverket och Skolinspektion lyfts behovet av en utvecklad och förbättrad studie- och yrkesvägledning nationellt. Diskussion kring studie- och yrkesvägledning kopplat till skolresultat, utbildningsval och studieavbrott sker på nationell nivå och även på lokal nivå. Arbetet med studie- och yrkesvägledning lokalt sker främst utifrån studie- och yrkesvägledarens uppdrag och i nuläget saknas strukturer/rutiner för arbetet med studie- och yrkesvägledning som *hela skolans ansvar.* Det här får konsekvenser som att fler elever behöver göra omval, blir omotiverade till utbildning och känner en osäkerhet inför sitt studie- och yrkesval. Det kan vidare medföra att andelen elever som inte är behöriga till gymnasieskolan ökar, liksom andelen elever som inte fullföljer sin utbildning på utsatt tid.

Studie- och yrkesvägledning är hela skolans ansvar

För att på bästa sätt möjliggöra att barnets/elevens behov av studie- och yrkesvägledning fullt ut tillgodoses krävs ett gemensamt ansvar på skolan. Ett samarbete där studie- och yrkesvägledningen sker på olika nivåer och med olika förfaranden, både i den *snäva* och *vida* bemärkelsen:

Studie- och yrkesvägledning i *snäv* bemärkelse är den personliga vägledning som studie- och yrkesvägledaren ger i form av vägledningssamtal, individuellt och i grupp. Här ges den enskilde eleven möjlighet att reflektera över sig själv i relation till olika framtidsvägar. Studie- och yrkesvägledningen måste utgå från elevens behov och förutsättningar samt kunna anpassas för att på bästa sätt stödja eleven att gå vidare i sin valprocess och att genomföra sina beslut.

Studie- och yrkesvägledning i *vid* bemärkelse innebär att studie- och yrkesvägledningen är hela skolans ansvar och ska vara en integrerad del i undervisningen, dvs all den verksamhet som bidrar till att ge elever kunskaper och färdigheter som underlag för att fatta beslut om framtida studie- och yrkesval. Det handlar till exempel om praktiska arbetslivserfarenheter, undervisning som rör arbetslivet, studiebesök, utbildningsinformation och aktiviteter för att utveckla elevens självkänedom.

På följande sidor beskrivs studie- och yrkesvägledning som *hela skolans ansvar* utifrån rektors, lärares och studie- och yrkesvägledares olika ansvarsområden (ur *Allmänna råd för arbete med studie- och yrkesvägledning*)

Att styra och leda arbete

Rektorn bör

- Se till att det finns rutiner och metoder för att planera, utvärdera och utveckla studie- och yrkesvägledningen så att den tillgodoser elevernas behov av vägledning.
- Tydliggöra hur ansvaret för studie- och yrkesvägledningen är fördelat mellan studie- och yrkesvägledare, lärare och övrig personal samt formerna för samarbetet mellan dem.
- Se till att studie- och yrkesvägledning sker kontinuerligt och integrerat i utbildningen under studietiden, så att eleven ges förutsättningar att göra väl underbyggda studie- och yrkesval.
- Se till att eleverna, utifrån sina behov, erbjuds vägledningssamtal.

Undervisning och samverkan

Rektorn bör

- Organisera studie- och yrkesvägledningen så att eleverna får möjlighet att ställas inför olika uppgifter i arbetslivet och möta företrädare för arbetslivet och utbildningsväsendet i syfte att ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper och erfarenheter inför kommande studie och yrkesval.
- Ha ett övergripande ansvar för att elevernas arbetslivskontakter bidrar till att deras studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund.

Lärare bör i undervisningen

- Ge eleverna möjlighet att utveckla en förståelse för hur kunskaper i ämnet kan ha betydelse i arbetslivet och på så sätt utgöra ett underlag för deras framtida studie- och yrkesval
- Utmana, problematisera och visa på alternativ till traditionella föreställningar om kön, kulturell och social bakgrund som annars kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval
- Ge eleverna möjlighet att utveckla allsidiga kunskaper om hur arbetslivet fungerar.

Lärare och studie- och yrkesvägledare bör

- Ge eleven möjlighet att utveckla sin förmåga att genomföra sina val av studier och yrken.

Studie- och yrkesvägledaren bör

- Bidra med sådana specialistkunskaper som kan ha betydelse för elevernas studie- och yrkesval.

Information inför val av studier – och yrken

Rektorn bör

- Se till att det finns strategier för att alla elever utifrån sina behov ska få allsidig information om studier och yrken.

Studie- och yrkesvägledaren och läraren bör

- Ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att kritiskt granska information om studier och yrken samt skapa medvetenhet om vilket ansvar de själva har för sina studie- och yrkesval
- Se till att eleverna får saklig och aktuell information om arbetslivets kvalifikationskrav och om hur arbetsmarknaden ser ut inom olika yrkesområden.

Studie- och yrkesvägledaren bör

- Se till att informationen om utbildningsvägar och yrken är aktuell, opartisk, tillförlitlig och tillgänglig för eleverna när de behöver den.
- Se till att varje elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan får information om de kurser och utbildningar som finns inom gymnasieskolan respektive gymnasiesärskolan och om vilka val som kan ha betydelse för vidare studier.
- Se till att eleverna i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får information om valmöjligheter i form av inriktningar, kurser och yrkesutgångar samt om vilka konsekvenser ett byte av studieinriktning och kurser medför.
- Se till att eleverna i gymnasieskolan får information om vidare studier och om vilka val som kan ha betydelse för dessa.
- Se till att eleverna inom och sökande till vuxenutbildningen får tillgång till information om de kurser och utbildningar som de kan behöva för att nå sina studiemål.

Nationella mål för studie- och yrkesvägledning i de olika skolformerna

Förskolan

Varje barn ska ges möjlighet att bilda sig egna uppfattningar och göra val utifrån de egna förutsättningarna. Förskolan ska motverka traditionella könsroller och könsroller, flickor och pojkar ska i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller. Barnens nyfikenhet, företagsamhet och intressen ska uppmuntras och deras vilja och lust att lära ska stimuleras. Förskolan ska erbjuda barnen en trygg miljö som samtidigt utmanar och lockar till lek och aktivitet, den ska inspirera barnen att utforska omvärlden. Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter och därmed få möjlighet att påverka sin situation.

Grundskolan/grundsärskolan

Skolans mål är att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden, har inblick i närsamhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv samt har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Riktlinjer är att alla som arbetar i skolan ska verka för att utveckla kontakter med kultur- och arbetsliv, föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärande miljö, och bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund.

Gymnasieskolan

Skolans mål är att varje elev utvecklar sin självkännedom, förmåga till studieplanering och medvetet kan ta ställning till fortsatt studie- och yrkesinriktning på grundval av samlade erfarenheter och kunskaper. Att eleven ökar sin förmåga att analysera olika valmöjligheter och bedöma vilka konsekvenser dessa kan ha. Har kännedom om arbetslivets villkor, särskilt inom sitt studieområde samt om möjligheter till fortsatt utbildning, praktik och arbete i Sverige och andra länder. Varje elev är medveten om att alla yrkesområden förändras i takt med teknisk utveckling, förändringar i samhälls- och yrkesliv samt ökad internationell samverkan och därmed förstår behovet av personlig utveckling i yrket.

Gymnasiesärskolan

Skolans mål är att varje elev utifrån sina förutsättningar utvecklar sin självkännetdom och förmåga till studieplanering samt självständigt eller med stöd kan ta ställning till fortsatt studie- och yrkesinriktning på grundval av samlade erfarenheter och kunskaper. Eleven ökar sin förmåga att analysera olika valmöjligheter och bedöma vilka konsekvenser dessa kan ha. Eleven har viss kännedom om arbetslivets villkor, särskilt inom sitt studieområde, samt om möjligheter till fortsatt utbildning, praktik och arbete. Eleven är medveten om att alla yrkesområden förändras i takt med teknisk utveckling, förändringar i samhälls- och yrkesliv samt ökad internationell samverkan och därmed förstår behovet av personlig utveckling i yrket.

Vuxenutbildningen

Vuxenutbildningens mål är att varje elev får information om arbetslivets aktuella och förväntade kompetensbehov, ges möjlighet att få sina kunskaper och kompetenser validerade, utvecklar sin självkännetdom och förmåga till studieplanering. Eleven ska medvetet kunna ta ställning till fortsatt studie- och yrkesinriktning på grundval av samlade erfarenheter och kunskaper samt ökar sin förmåga att analysera olika valmöjligheter och bedöma vilka konsekvenser dessa kan få. Eleven har kännedom om arbetslivets och arbetsmarknadens villkor när det gäller bland annat arbetsrätt och arbetsmiljö generellt och om möjligt, inom sin studieinriktning, samt har kännedom om möjligheter till vidare utbildning, praktik och arbete i Sverige och andra länder. Eleven är medveten om att alla yrkesområden förändras i takt med teknisk utveckling, förändringar i samhälls- och arbetsliv samt ökad internationell samverkan och därmed förstår behovet av personlig utveckling i yrket.

Studie- och yrkesvägledning och normkritiskt arbetssätt

Sett till studie- och yrkesval finns det stereotypa antaganden om vem som passar att göra vad. Det kan på olika sätt leda till att barn och ungas valmöjligheter begränsas. Antagandena baseras på normer, vilket är osynliga och synliga regler som påverkar både åsikter och beteenden. Normer kan synliggöras i det som tas för givet och som därför sällan ifrågasätts. Det som får status som normalt. Men i det normala kan ojämställdhet och ojämlikhet döljas. Stereotypa antaganden hos skolpersonal om flickor och pojkar eller kvinnor och män kan under skoltiden till exempel riskera att begränsa elevernas studie- och yrkesval beroende av kön. Det är val som i sin tur kan reproducera den ojämställdhet vi ser på arbetsmarknaden. Vidare kan bland annat elevers olika etniciteter, funktionsvariationer och vilka vårdnadshavare de har skapa skillnader och ojämlika förutsättningar i valen. För att motverka det kan normkritik vara ett stöd.

Normkritik innebär att granska det som tas för givet, exempelvis inom en arbetsgrupp på en skola. Det kan då handla om vilka val av studier och yrken som "passar" vilka elever. Om normkritik används på ett systematiskt och kontinuerligt sätt kan begränsande normer synliggöras och förutsättningar att leva upp till styrdokumentens krav på jämställdhet och jämlikhet förbättras. En stor del av det arbetet handlar om att bli medveten om vilka normer som påverkar ens egna åsikter och beteenden. Ett normkritiskt angreppssätt sätter fokus på och granskar normen, inte på de som avviker från den.

Exempel på hur normkritik kan vävas in i arbetet med studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar:

Vid studiebesök på arbetsplats.

- Visa upp en bred bild av arbetsuppgifter och roller på arbetsplatsen, inte bara det som vanligen har hög status. Gör det också på ett sätt som motverkar att vissa ges högre status än andra. Planera besöket med det i åtanke.

När föräldrar, vårdnadshavare eller andra anhöriga får berätta om sina yrken.

- Ha som regel att de inte ska besöka sina egna barns klasser. Se istället till att fördela dessa på hela skolans elever. På det sättet kan alla få tillgång till resursen.

Om ni bjuder in en representant för ett yrke.

- Ett vanligt sätt att jobba normkritiskt är att bjuda in någon som av någon anledning bryter mot en norm på sin arbetsplats. Till exempel en kvinna som arbetar som polis. Undvik då att förstärka det avvikande, sätt stället fokus på arbetet som polis. Ni kan bjuda in en man som ges i uppdrag att prata om hur viktigt det är att jobba med jämställdhet och att få in fler kvinnor i poliskåren. På det sättet visar ni att ett stort ansvar vilar hos de inom normen.

I samtal om olika yrken och vilka som oftast arbetar där.

- Undvik att problematisera de som är i minoritet och på olika sätt avviker från normer. Sätt istället fokus på de sätt arbetsplatsen är homogen, vilka orsaker det kan ha, vilka negativa konsekvenser det kan få för verksamheten och vikten av att jobba för mångfald.

I arbetet generellt.

- Tänk ”alltid kön men aldrig bara kön”. Vi kan oftast se skillnader i livsvillkor mellan flickor och pojkar eller kvinnor och män, men det finns mycket annat som också spelar stor roll. Arbeta med såväl jämställdhet som jämlikhet och utifrån ett intersektionellt perspektiv.

Målsättning utifrån inriktningsmålen Stenungsunds kommuns verksamhetsplan 2018

En aktivitet för att nå nedanstående inriktningsmål är att implementera arbetet med studie-och yrkesvägledning som hela skolans ansvar under 2018–2019.

Nedan beskrivs hur studie-och yrkesvägledning kan bidra till att nå målen.

Mål 1: *Fler elever ska klara*

kunskapsmålen i grundskolan och därmed få behörighet till gymnasiet.

Resultat 2018: 77% behöriga elever.

Hur studie- och yrkesvägledning kan

bidra till målet: *Genom planering och genomförande av vägledningsaktiviteter utveckla en god valkompetens för väl underbyggda val. Samt stimulera barns och elevers nyfikenhet, motivation och lust att lära.*

Mål 2. *Flera ungdomar ska fullfölja sin gymnasieutbildning.*

Resultat 2018: 76,64% tog gymnasieexamen.

Hur studie-och yrkesvägledning kan

bidra till målet: *Genom vägledning med hög kvalitet och saklig information ge eleverna förutsättningar att utveckla sin självbild, sin kunskap om omvärlden och sin framtidstro.*

Mål 3. *Andelen av befolkningen som får försörjningsstöd ska minska.*

Resultat (2017): 2,5 % med ekonomiskt bistånd.

Hur studie – och yrkesvägledning kan

bidra till målet: *Genom samverkan mellan skola och arbetsliv utveckla en förbättrad kompetensförsörjning.*

Handledning i arbetet med studie- och yrkesvägledning

Handledningen är ett stöd för verksamheterna i planeringen av studie- och yrkesvägledning. Kapitlet bidrar med riktlinjer och strukturer för hur arbetet ska utvecklas, genomföras och följas upp. Arbetet med studie- och yrkesvägledning tar avstamp i *Allmänna råd för studie- och yrkesvägledning*. Varje skola ska utveckla en aktivitetsplan som beskriver hur skolan ska arbeta för att nå målen för studie- och yrkesvägledning. Det här sker genom aktiviteter som tillgodoser elevens behov av studie- och yrkesvägledning i vid och snäv bemärkelse.

Rutiner för skolans planering av studie- och yrkesvägledning

Förskolechef/rektor initierar och ansvarar för att varje förskola/skolenhet utarbetar en *årlig aktivitetsplan* utifrån behov och förutsättningar. Förskolechef/rektor utser ansvariga i arbetet med planen och bjuder in till planeringsmöte vid läsårstart varje år.

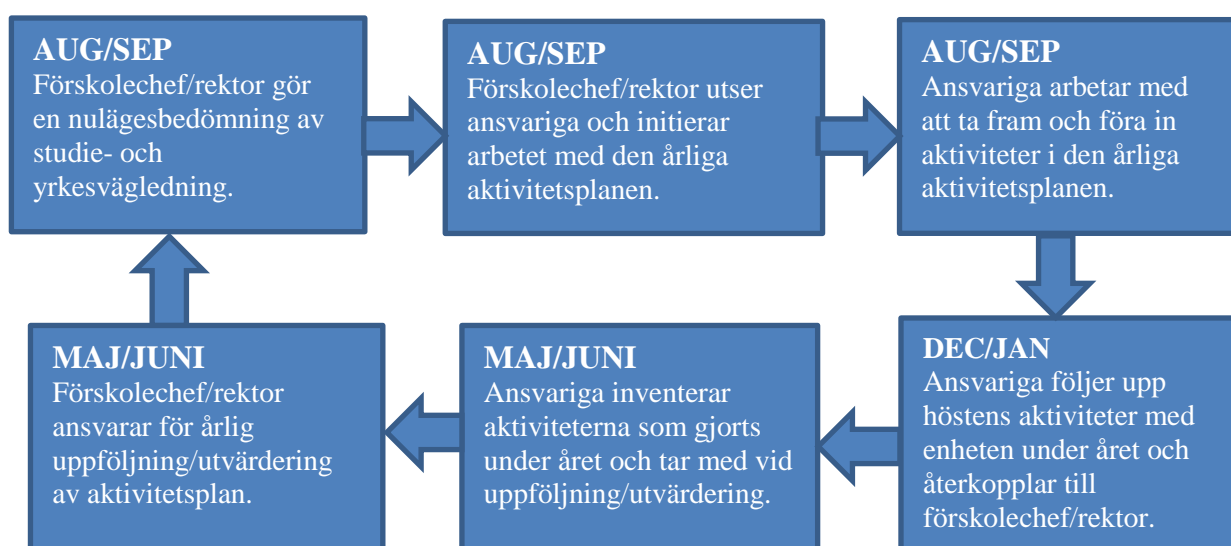
Ta stöd i Skolverkets BRUK-material för kartläggning för kompetensområdet inom studie- och yrkesvägledning. Skolans mål skapas för läsåret och är grunden till aktivitetsplanen.

Målen och insatserna i den årliga aktivitetsplanen ska ingå i verksamheternas systematiska kvalitetsarbete.

Ansvariga arbetar med att ta fram och föra in aktiviteter i den årliga aktivitetsplanen.

Ta stöd i *Studie- och yrkesvägledning är hela skolans ansvar*, sida 6-7, *Nationella mål för studie- och yrkesvägledning i de olika skolformerna*, sida 8-9 samt *Stöd vid planerandet av studie- och yrkesvägledning*, sida 15. Aktiviteterna förs in i *Mall för årlig aktivitetsplan*, sida 17. Ansvariga bidrar med stöd till kollegorna löpande under året.

Förskolechef/rektor med ansvariga arbetar med årliga uppföljningar av skolans aktivitetsplan, fokus ska ligga på måluppfyllelse – mot verksamhetens/enhetens nulägesbedömning och satta mål för året, mot läroplan, de nationella målen för studie- och yrkesvägledning samt kommunens inriktningsmål. Ta stöd i *Utvärdering på skolnivå*, sida 16.

Stöd vid planerandet av studie- och yrkesvägledning

Se över den pedagogiska verksamheten och fundera på hur ni vill arbeta med studie- och yrkesvägledning i er verksamhet – hur kan ni arbeta utifrån exempelvis grupp, avdelning, ämne, arbetslag?

Att tänka på vid planering av studie – och yrkesvägledning

Aktiviteterna ska vara planerade och strategiska inslag som bidrar till en förbättrad valkompetens, de ska bidra till en utökad och mer omfattande erfarenhets- och kunskapsbank för varje individ. För att stötta barn och elever i att *utveckla självkännet och färdigheter för framtidsplanering* bör nedanstående inriktningar * tas särskild hänsyn till vid planering av aktiviteter.

Perspektivvidgande aktiviteter syftar till att belysa olika alternativ och att visa upp en mångfald av möjliga vägar

Lokalt arbetsliv och närsamhälleaktiviteter ska innehålla samverkan med arbetslivet och högre utbildningar.

Mönsterbrytande aktiviteter syftar till att bryta strukturer som begränsar barnet/eleven. Strukturer som ofta blir en reproduktion av det en antas välja utifrån förgivettagna normer istället för att tillvarata barnets/elevens individuella egenskaper och intressen, vilka inte alltid stämmer överens med förväntningarna.

Aktiviteter för utveckling av entreprenöriella kompetenser och självkännet ska leda till att barnet/eleven kan samla, analysera, sätta samman och kritiskt granska olika valalternativ samt bidra till att barnet/eleven utvecklar förmågan att fatta och genomföra beslut i olika valsituationer.

Arbetsmarknadskunskapsaktiviteter ska leda till medvetenhet hos barnet/eleven om konsekvenserna av olika studie- och yrkesval samt relatera dem till sig själv och sina egna värderingar om framtida mål.

Stödfrågor för planering:

- Vilka barn/elever/grupper har vi och hur blir insatserna kompensatoriska?
- Vilka strävansmål/mål i verksamhetens styrdokument kan kopplas till aktiviteterna?
- Vad finns det i målen för respektive ämne som har att göra med studie- och yrkesvägledning?
- Vilka förmågor/kompetenser/kunskaper kan tränas i de aktiviteter som ska genomföras?
- På vilket sätt bidrar de valda aktiviteterna till elevernas valkompetens?
- På vilket sätt har de valda aktiviteterna ett normkritiskt perspektiv

*hämtat ur *Allmänna råd för studie- och yrkesvägledning*

För att säkerställa en lägstanivå så ska alla skolenheter genomföra aktiviteter så att varje grupp/klass berörs av **varje inriktning** minst en gång per år. Vissa aktiviteter kan beröra flera inriktningar och samma aktivitet kan genomföras i flera eller alla årskurser.

Utvärdering på skolnivå

Uppföljning av arbetet med studie- och yrkesvägledning ingår i det systematiska kvalitetsarbetet och sker årligen. Arbetet beskrivs och analyseras för att möjliggöra att studie- och yrkesvägledningen i verksamheten når sin fulla potential. Fokus i utvärderingen ska initialt ligga på den årliga aktivitetsplanen och arbetet med den. Redovisning till verksamhetschef görs.

- Vad har varit framgångsrikt? På vilket sätt?
- Vilka mål kan aktivitetsplanen ha bidragit till?
- Vad kan vi komplettera vår aktivitetsplan med?

Som en del i arbetet med utvärdering av arbetsområdet så ska studie- och yrkesvägledning lyftas fram och frågor ställas i samband med utvecklingssamtal och vid personalens medarbetarsamtal.

Förslag på frågor till barnet/eleven i samband med utvecklingssamtal:

Vid samtal kan frågor kring barnets/elevens tankar om framtiden ställas. Tänk på att utforma frågorna så att de upplevs adekvata för barnets/elevens ålder.

- Vad vill du bli när du blir stor?
- Hur ser du på din framtid?
- Vad har du för mål med din utbildning?
- Vad gör du om fem/tio år?

Förslag på frågor till medarbetaren:

Vilka aktiviteter har dina barn/elever fått vara med om som har stöttat barnet/eleven att:
(Ur Allmänna råd för arbetet studie – och yrkesvägledning)

Bli medveten om sig själv?

Genom att ha vidgat perspektiv och utmanat redan föresatta föreställningar om framtiden.

Lära sig att fatta/genomföra beslut?

Genom aktiviteter som ska utveckla förmåga att samla, analysera, sätta samman och kritiskt granska olika valalternativ.

Bli medveten om relationen mellan sig själv och valalternativen?

Genom aktiviteter som leder till medvetenhet om konsekvenserna av olika studie- och yrkesval samt relatera dem till sig själv och sina egna värderingar om framtida mål.

Bli medveten om olika valalternativ såsom olika utbildningar och yrken?

Genom aktiviteter med samverkan med lokalt arbetsliv och närsamhälleaktiviteter.

BILAGA 1 Mall för årlig aktivitetsplan

Läsår:

Enhet/arbetslag:

Tips! Ta hjälp av *Stöd vid planerandet av studie – och yrkesvägledning, s.15.*

Aktiviteterna planeras utifrån nedanstående inriktningar:

A Perspektivvidgande aktivitet

B Lokalt arbetsliv och närsamhälle

C Mönsterbrytande

D Utveckling av entreprenöriella kompetenser och självkänedom

E Arbetsmarknadskunskap

Beskrivning av aktivitet	Syfte	Inriktning	Beskrivning av hur vi arbetar normkritiskt med aktiviteten	Ålder/årskurs/klass/kurs	Ansvarsfördelning	Tidpunkt	Uppföljning
<i>Exempel:</i> Besök av småföretagare inom kommunen	<i>Exempel:</i> Att eleverna får mer insyn i arbetslivet och ges möjlighet att placera sig själv i olika branscher.	<i>Exempel:</i> A & B	<i>Exempel:</i> Visar på företag där yrkeskategorier går emot könsnormen.	<i>Exempel:</i> År 5 och 6	Arbetslaget i år 5 och 6.	September och oktober	Uppskattad aktivitet av elever. Större spridning på företag nästa gång.

BILAGA 2 Förslag på aktiviteter FÖRSKOLA 0-6 ÅR

Fokus på att utforska, lära känna sin närmiljö och skapa positiva möten med omvärlden.

Beskrivning av aktivitet	Syfte	Inriktning	Beskrivning av hur vi arbetar normkritiskt med aktiviteten	Ålder	Ansvarsfördelning
Ingår i Lärpaketet på Molekylverkstan.	Att lära om vatten, energi och vardagskemi. Möta närsamhället och det lokala arbetslivet.	A,B,C,D	Vilka yrkeskategorier finns det inom arbetsområdet och <i>vilka personer</i> arbetar där?	alla	Lärare, Molekylverkstan
Bjud in yrkesverksamma som får berätta om sitt yrke.	Att skapa bilder av närsamhället.	A,B, E, ev C	Visar bred representation av såväl yrken som yrkesverksamma.	alla	Närliggande arbetsplatser. Personalen/barnens nätverk.
Läs barnböcker om yrken.	Att genom fantasin skapa nya bilder och kunskaper om yrken.	A,E	Visar bred representation av såväl yrken som yrkesverksamma.	alla	Lärare, bibliotek
Besök Fregatten, torget, hamnen och fler närmiljöer.	Att möta närsamhället och olika yrkeskategorier.	B,C,E	Diskussion kring stereotypa yrken, vilka ser vi i vilka branscher?	alla	Lärare

Notera att ovanstående är några få *exempel* och inte en ”checklista”.

För fler tips: Gå in på www.syvonline.se (metodbank för studie – och yrkesvägledning)

BILAGA 3 Förslag på aktiviteter GRUNDSKOLA/GRUNDSÄRSKOLA F-3

Fokus på att väcka nyfikenhet, öka kunskapen kring omvärlden och förståelse till varför vi går i skolan.

Beskrivning av aktivitet	Syfte	Inriktning	Beskrivning av hur vi arbetar normkritiskt med aktiviteten	Årskurs	Ansvarsfördelning
Elevernas föräldrar bjuds in till skolan för att berätta om sitt arbete.	Vidga perspektiv, ta in omvärlden i skolan och öka förståelsen för den.	A,B, E (ev C)	Vi planerar så att det blir en bred representation.	Alla	Föräldrar, kontakter, lärare
”Forska” om olika yrken, utbildning? Arbetstider? Skulle du vilja arbeta med det? Varför? Vad har du lärt dig? Eleverna berättar för klassen.	Matcha sig själv mot yrkekategorier och öka förståelsen för arbetsmarknaden.	D,E	Eleverna undersöker könfördelningen och berättar om varför de tror att det ser ut så.	3	Lärare
Skriv upp alla arbeten som finns på din skola. Skriv en berättelse om något utav dem, berätta för kamrater.	Se de som är närmast och som eleverna möter varje dag. Förstå funktioner.	A, E	Möt och utmana redan satta föreställningar om normativa yrken.	1-3	Lärare
Gör ett framtidscollage med hjälp av urklipp mm. Hur vill du att den ska se ut?	På ett kreativt vis skapa bilder av hur man ser sin på framtid.	A, D	Ställ frågor om det eleven väljer att ha med i sitt collage. Vad tror du har påverkat hur du väljer? Vad tror du påverkat hur du ser på din framtid?	1-3	Lärare
Intervjua en person över 50 år t.ex. mormor/farfar. Vad har de arbetat/arbetar med? Hur länge har det gått i skola? Vilka arbetade/arbetar där? Kvinnor? Män? Etc..	Skapa bilder och förståelse om samhällets utveckling.	A, E, C	Har det skett någon förändring sett till könsfördelningen? Vad ligger bakom förändringen tror ni? Vad tror ni kommer att förändras från idag och 50 år fram i tiden?	3	Elevernas släkt och vänner.

Notera att ovanstående är några få *exempel* och inte en ”checklista”.

För fler tips: Gå in på www.syvonline.se (metodbank för studie – och yrkesvägledning)

BILAGA 4 Förslag på aktiviteter GRUNDSKOLA/GRUNDSÄRSKOLA 4-6

Fokus på framtidsinspiration, väcka lust, nyfikenhet kring yrken och arbetsliv. Att försiktigt röra vid ”medvetenhet om sig själv, alternativen och lära sig fatta beslut”

Beskrivning av aktivitet	Syfte	Inriktning	Beskrivning av hur vi arbetar normkritiskt med aktiviteten	Årskurs	Ansvarsfördelning
Ingår i Lärpaketet på Molekylverkstan.	Att lära om vatten, energi och kemi. Möta närsamhället och det lokala arbetslivet.	A,B,C,D	Vilka yrkeskategorier finns det inom arbetsområdet och vilka arbetar där?	alla	Lärare, Molekylverkstan
Skapa och driv ett ”Drömprojekt”. Hela klassen ska gemensamt träna på att driva ett riktigt projekt. www.framtidsfron.se	Träna på entreprenöriella kompetenser. Vilka är mina styrkor i grupp och i samarbete?	A, D, E	Diskussion: Vem tar på sig vilken roll i projektet? Varför? Utmana sen och lotta ut rollerna.	alla	Lärare
PRAO i litet format (2-3 dagar). Redovisa och diskutera i klassen. Skicka med en ”undersökningsuppgift”.	Se hur det går till på en arbetsplats i sin vardag.	Alla	Ställ frågor om vilka de såg, varför ser det ut så? Utmana satta normer – gärna i helklass som en diskussion.	6	Elevernas anhöriga.
Elever gör studiebesök på äldreboende och intervjuar personer om deras arbetliv.	Få en bild av samhällsutvecklingen.	B,C, E	Har det skett någon förändring sett till könsfördelningen? Vad ligger bakom förändringen tror ni? Vad tror ni kommer att förändras från idag och 50 år fram i tiden?	alla	Lärare, anhöriga, närsamhället exempelvis Tallåsen.
Boken <i>Choice & Brainy</i> . Övningar kring självkännedom. Hittas på www.tremedia.se .	Integrerat i undervisningen arbeta med elevens valkompetens.	D	Innehållet i boken utmanar normativt tankesätt.	5-6	Lärare

Notera att ovanstående är några få *exempel* och inte en ”checklista”.

För fler tips: Gå in på www.syvonline.se (metodbank för studie – och yrkesvägledning)

BILAGA 5 Förslag på aktiviteter GRUNDSKOLA/GRUNDSÄRSKOLA 7-9

Fokus på beslutprocessen inför ett eventuellt val till gymnasiet. Arbeta med att öka medvetenhet om sig själv, om alternativen och kunna fatta beslut kopplat till studie – och yrkesval.

Beskrivning av aktivitet	Syfte	Inriktning	Beskrivning av hur vi arbetar normkritiskt med aktiviteten	Årskurs	Ansvarsfördelning
Ingår i Lärpaketet på Molekylverkstan.	Att lära om vatten, energi och kemi. Möta närsamhället och det lokala arbetslivet.	A,B,C,D	Vilka yrkeskategorier finns det inom arbetsområdet och <i>vilka personer</i> arbetar där?	alla	Lärare, Molekylverkstan
Temaarbeten med SV/SO: Jobbansökning, personligt brev, skriva CV, arbetsintervjuer (rollspel).	Att få kunskap om hur man går tillväga i ansökan till ett arbete.	A,D,E	Diskussion: Påverkas mina möjligheter till anställning beroende på om jag är kvinna eller man?	7	Lärare.
Testa på att starta ett företag! www.ungforetagsamhet.se/grundskola	Träna entreprenörskap, motivera till studier och gymnasiet.	A,D,E	Vilken roll tar jag i företaget? Varför?	8	Lärare.
Besök på Futureskills och Gymnasiedagarna. Se www.gymnasiedagarna.se för mer information.	Vidga perspektiv och kunskap om alternativen till gymnasiet.	A,B,C,E	Ställ frågor innan om vad eleverna ska fokusera på mässan och utmana valet.	9	Lärare och studie- och yrkesvägledare.
Studiebesök och klassbesök via externa kontakter.	Arbetsmarknadskunskap kopplat till ”vem är jag?” Passar det mig? Varför?	A,B, ev C, E	Planerar så att besöken får en bredd av olika alternativ. Om möjligt, normbrytande verksamma.	alla	Lärare och studie- och yrkesvägledare.

Notera att ovanstående är några få *exempel* och inte en ”checklista”.

För fler tips: Gå in på www.syvonline.se (metodbank för studie – och yrkesvägledning)

BILAGA 6 Förslag på aktiviteter GYMNASIET INTRODUKTIONSPROGRAMMET

Fokus på möjligheter och alternativ.

Beskrivning av aktivitet	Syfte	Inriktning	Beskrivning av hur vi arbetar normkritiskt med aktiviteten	Klass/kurs	Ansvarsfördelning
Praktik för elever som har behov av det och önskar det.	Motivation och lust att lära.	A, B, D, E	Frågar och utmanar eleven utifrån den valda platsen. På vilka grunder görs valet?	alla	Praktiksamordnare, lärare.
Bjud in tidigare elever om berättar om sitt yrke/studier.	Stöd och motivation i planering inför tiden på och även efter gymnasiet.	A,C,E	Finns det några som brutit mot normen? Som valde något annat än det program hen gick?	alla	Lärare, tidigare elever.
Jämför olika yrkesområden i Sverige mot hemland. www.framtid.se www.yrmis.se	Öka kännedom om arbetsmarknad.	A,E	Hur skiljer sig länderna normativt?	SPRINT	Lärare, elevernas kunskaper och erfarenheter.
Studiebesök/lektion	Medvetandegöra eleverna om olika studievägar – nationella program, andra introduktionsprogram, vuxenutbildning eller folkhögskola.	A,E och ev C		alla	Lärare, SYV

Notera att ovanstående är några få *exempel* och inte en ”checklista”.

För fler tips: Gå in på www.syvonline.se (metodbank för studie – och yrkesvägledning)

BILAGA 7 Förslag på aktiviteter GYMNASIET/GYMNASIESÄRSKOLA Årskurs 1-3 (4)

Fokus på självinsikt, kännedom om valen efter gymnasiet/gymnasiesärskolan och vägen dit.

Beskrivning av aktivitet	Syfte	Inriktning	Beskrivning av hur vi arbetar normkritiskt med aktiviteten	Klass/kurs	Ansvarsfördelning
Arbeta med platsannonser, vilka egenskaper och kompetenser behövs? Utbildning?	Arbetsmarknadskunskap	A,B,D,E	Diskussion kring utformandet i annonserna. Vem vänder sig annonsen till? Vem vänder den sig inte till? Vad innebär det?	1	Lärare (mentorstid)
Träna på att söka arbete med hjälp av rollspel.	Sätta sig själv i relation till yrken och träna på intervjusituationer.	A,C,D,E	Letar efter arbeten där eleven bryter någon norm.	2	Lärare
Bjud in tidigare elever om berättar om sitt yrke/studier.	Stöd i planering inför tiden efter gymnasiet.	A,C,E	Finns det några som brutit mot normen? Som valde något annat än det program hen gick?	alla	Lärare, tidigare elever.
Planera ”skarpa” uppdrag till eleverna kopplat till ämnesområden och något företag.	Motivation och lust att lära genom att använda kompetenser/kunskaper utanför skolan.	A,B,C,E		alla	Lärare, lokala företag.
Bjud in föreläsare till klassrummet. Koppla till aktuell gymnasiekurs. www.transfer.nu	Arbetsmarknadskunskap	A,B,E	Planerar så att representationen har en bredd av olika yrkeskategorier, om möjligt normbrytande.	alla	Lärare, SYV, föreläsare.
Folkhögskoledag – skolor som riktar sig till gymnasiesärskolor bjuds in och informerar om sina utbildningar.	Öka kännedom om alternativen efter gymnasiesärskolan.	A,C,E		4	Lärare, arbetslag, SYV, Folkhögskolor.

Notera att ovanstående är några få *exempel* och inte en ”checklista”.

För fler tips: Gå in på www.syvonline.se (metodbank för studie – och yrkesvägledning)

BILAGA 8 Förslag på aktiviteter VUXENUTBILDNINGEN

Fokus på livslångt lärande.

Beskrivning av aktivitet	Syfte	Inriktning	Beskrivning av hur vi arbetar normkritiskt med aktiviteten	Klass/kurs	Ansvarsfördelning
Arbeta med platsannonser, vilka egenskaper och kompetenser behövs? Utbildning? Vad behöver jag lära mig?	Arbetsmarknadskunskap	A,B,D,E	Diskussion kring utformandet i annonserna, är det olika formulerat beroende på bransch?	alla	Lärare
Språkpraktik	Träna språk och öka kunskapen om arbetsmarknad i relation till sig själv.	alla		SFI	Lärare, SYV, arbetsplatser.
Jämför olika yrkesområden i Sverige mot hemland. www.framtid.se www.yrmis.se	Öka kännedom om arbetsmarknad.	A,E	Hur skiljer sig länderna normativt?	SFI	Lärare, elever.
Besök av lokala företag	Visa alternativen på arbetsmarknaden.	A,B,C,E	Planerar så att representationen har en bredd av olika yrkeskategorier, om möjligt normbrytande.	alla	Lärare, lokala näringslivet.
Bjud in föreläsare till klassrummet. www.transfer.nu	Arbetsmarknadskunskap	A,B,E	Planerar så att representationen har en bredd av olika yrkeskategorier, om möjligt normbrytande.	SFI	Lärare, SYV, föreläsare.

Notera att ovanstående är några få *exempel* och inte en ”checklista”.

För fler tips: Gå in på www.syvonline.se (metodbank för studie – och yrkesvägledning)

BILAGA 9 Tips från medverkande i pilotgruppen

Nedan beskrivs exempel på beprövade metoder och strukturer som stöttar i implementeringen av studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar. De medverkande i pilotgruppen har under en termin implementerat och testat handlingsplanen och bidrar med erfarenheter och arbetet från testperioden. Exempelen är indelade utifrån skolform.

<i>Skolform och ansvarig</i>	<i>Hur organiserar ni arbetet med att implementera studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar?</i>	<i>Vilka är framgångsfaktorerna för att få arbetet med studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar att fortskrida?</i>
Förskolan Förskolechef	På Spekeröds förskola bjöd vi in Nathalie Lundmark (processledare) en timma, på ett APT, då hon gick igenom kommunens plan för studie- och yrkesvägledning. Vi har tillsatt en styrgrupp kring studie- och yrkesvägledning, det är med en pedagog från varje avdelning. Jag skickade ut en fråga att den som var intresserad att vara med i denna grupp skulle höra av sig till mig. Det löste sig naturligt. Under hösten bokade vi in 4 tillfällen, en timma/tillfälle, då vi pratade hur långt vi hade kommit i implementeringen, svårigheter, ge varandra konkreta tips på material mm. Under v.47 lade vi in en ”yrkesvecka” då alla avdelningar samtidigt skulle arbeta mer aktivt kring yrken, då vi bjöd in bl.a. polisen till förskolan, bokade olika studiebesök i närområdet och gjorde spontanbesök till Stora Höga och var i djuraffären, verkstan, hemköp mm. De tog kontakt med apoteket och en apotekare kom till förskolan och genomförde olika experiment tillsammans med barnen, för att se olika processer i deras arbete. På föräldramötet bjöd vi in föräldrar att vara delaktiga och komma och berätta om sina yrken, eller filma från sitt arbete. Några föräldrar har också	Att få in studie- och yrkesvägledning systematiskt under hela året, att ha en styrgrupp där jag medverkar med återkommande träffar, den ansvarige på varje avdelning delger sina medarbetare, jag delger det vi pratat om på APT och vi följer upp på veckomöte så att alla får information, vi lägger information på OneNote – allas ansvar att läsa. Uppföljning vid medarbetarsamtal. Att medarbetarna känner sig delaktiga och har mandat att styra upplägg och innehåll på respektive avdelning, men också en samsyn på hela förskolan att vi ska arbeta med detta för att barnen ska bli uppmärksammade på fler valmöjligheter och tänka könsöverskridande!

	<p>varit förskolan och berättat! På medarbetarsamtalet frågade jag alla pedagoger hur de arbetar med studie- och yrkesvägledning och vilka svårigheter de kan se under implementeringen. Jag följer också upp SAMSYV på veckomöten och frågar dem hur arbetet fortskrider, dels ur ett likvärdighetsperspektiv men också om alla verkligen har kommit igång och arbetar med det som vi tillsammans bestämt som en kontrollfunktion. Jag går också runt på avdelningarna och ser/uppmärksammar det som de dokumenterat på väggarna/hallen. Det är mitt ansvar som chef att ge feedback på deras arbete och se att det går framåt. Av olika anledningar är det två avdelningar som inte kommit lika långt som de andra, men vi tar nya tag under denna terminen.</p>	
<p>Grundskolan F-6 Lärare</p>	<p>På Kristinedal har vi varit tre stycken - rektor, mellanstadierepresentant (som också suttit med i pilotgruppen) och lågstadierepresentant – som samarbetat och gjort en ”plan” för vår skola. Vi har vid två tillfällen under ht återkopplat till Nathalies presentation och påmint varandra om uppdraget. För att ”synka” in arbetet med vårt ”vanliga” arbete har vi valt att komplettera våra läsårsplaneringar med de SYV-insatser som görs. Under detta året tänker vi att alla för in sina SYV-aktiviteter i planen. När vi utvärderar vid läsårets slut tänker vi att vi har en dokumenterad bild av nuläget och att vi sedan kan vidareutveckla utifrån vad vi ser.</p>	<p>Man behöver vara flera stycken som driver frågan. I alla fall i starten. Rektor behöver vara med och utforma dokumentationen. Dokumentationen måste vara enkel (dvs användarvänlig). Enkel att fylla i. Enkel att förstå. Och till hjälp för egen reflektion och utvärdering. På vår skola har vi tänkt mycket på att det måste ”synka” bra med undervisningen. Dvs vi utgår från ämnens syfte/centrala innehåll/kunskapsmål och planerar olika teman och utifrån dessa teman försöker vi planera in olika SYV-aktiviteter. Vi tycker att det är ett bra system att dela in aktiviteterna i de fem olika kategorierna (A-E). Det är ett bra sätt att få syn på vad vi ska göra.</p>
<p>Grundskolan 7-9 Studie-och yrkesvägledare</p>	<p>På Stenungskolan har vi tagit hjälp av vår utvecklingsgrupp Skola-Arbeta som har varit en kanal till de olika arbetslagen och ämneslagen. Varje arbetslag och ämneslag har arbetat vidare med att</p>	<p>Lärarna analyserar elevernas måluppfyllelse i juni och i januari. Där analyserar man bl.a. resultaten utifrån undervisningens innehåll och utformning. Förutom betygsstatistik kan lärarna granska sin</p>

	<p>inventera - Vad gör vi redan? Hur kan vi få in i de olika aktiviteterna i ett normkritiskt arbetssätt? Vi har tagit hjälp av aktivitetsplan för att få en översikt som delas med personalen på skolan i Google Drive. Med hjälp av de olika aktiviteterna i aktivitetsplan hoppas vi på att det ska leda till att öka förståelse för varför vi läser de olika ämnen och koppla det de olika yrken.</p>	<p>pedagogiska dokumentation för att förstå resultatet. I de arbetsområden där arbetslag/lärare arbetat med samverkan skola arbetsliv kopplas det till resultaten. När det gäller normer och värden och delaktighet och inflytande mål som vi inte sätter betyg på tex. perspektivvidgande aktiviteter, mönsterbrytande aktiviteter, aktiviteter för entreprenöriella kompetenser och självkänedom etc. har vi andra indikatorer tex. egna gr-enkät, skolinspektionens enkät, trivselenkät och pedagogisk dokumentation efter genomfört arbetsområde. Dessa följs upp och utvärderas både höst och vårtermin.</p>
<p>Gymnasiet Rektorer</p>	<p>På Nösnäsgymnasiet enhet 3 startade vi arbetet med ett informationstillfälle för samtlig personal på enheten. Rektor gick igenom vad syftet med arbetet är och lade fram ett förslag på hur man skulle kunna arbeta vidare. Arbetslagen gjorde därefter varsin aktivitetsplan. De synliggjorde först vilka aktiviteter som redan gjordes och gjorde därefter en inventering för att se att alla perspektiv fanns representerade. När det arbetet var gjort delade lagen planerna mellan varandra för att få ett vidgat perspektiv och reviderade därefter sina aktivitetsplaner. Under våren kommer enheten att arbeta för att skapa en gemensam enhetsplan som skall integreras vårt årshjul som studie- och yrkesvägledning som SYV arbetat fram. Vi kommer också att arbeta för att involvera eleverna mer i arbetet.</p> <p>Introduktionsprogrammet: Viktigt att både lärare och studie- och yrkesvägledare känner sig delaktiga, att det finns forum för att mötas och en förståelse för att det är ett gemensamt mål där olika professioner kan</p>	<p>Vi på enhet 3 upplever att det varit en framgångsfaktor att nästan alla på enheten varit involverade i arbetet. Det har också varit bra att arbeta med kollegialt lärande. Att arbetslagen delade planerna med varandra breddade perspektiven och synliggjorde hur de olika programmen arbetar. Under våren kommer vi att arbeta för att eleverna skall bli ännu mer delaktiga i arbetet. Det är ju trots att de som skall uppleva en skillnad i sin utbildningsvardag!</p> <p>Introduktionsprogrammet: Den kommungemensamma planen för studie- och yrkesvägledning utgör ett stöd i skolans eget arbete. Planen behöver vara en del i det systematiska kvalitetsarbetet, för att synliggöra att studie- och yrkesvägledning är ett arbete som sker i klassrum och undervisning kontinuerligt. Att ta utgångspunkt i att beskriva det arbete som redan görs och fundera kring detta utifrån olika perspektiv synliggör både vad som redan fungerar och vilka perspektiv man</p>

	bidar med olika delar. En bra start är att tillsammans gå igenom planen, skolans uppdrag och olika perspektiv kring studie- och yrkesvägledande insatser.	behöver arbeta mer med.
Vuxenutbildning Rektor	I Initieringsfasen bildades en Lärgrupp med arbetsnamnet "Verklighetsnära undervisning". Gruppen bestod utav SYV och lärare som själva valt att fokusera på området. Lärgruppen fokuserade på att kartlägga och granska de delar som redan görs idag och hur dessa kan utvecklas. En allmän information kring projektet och dess bakgrund presenterades för resterande delar av personalen med hjälp av Nathalie Lundmark (lokal processledare för SAMSYV). I implementeringsfasen är Lärgruppen tänkt som en "katalysator" och ryggrad i arbetet med SAMSYV på vår skola. Fokus i implementeringsfasen har legat på de fem kategorierna och matrisen för dokumentation. Samordningen av dokumentation och skapandet av en systematik i detta ligger i nuläget på rektor och förestelärare. Realistiskt så är implementeringen genomförd på ca: 12 månader.	Det centrala är att snabbt skapa en struktur för uppföljning och utvärdering. Hur ofta, i vilken form och när skall det ske? Det skapar en tydlig avgränsning i projektet och gör att det landar väl i gruppen där det skall implementeras. Att ha en Lärgrupp eller en någon annan form av konstellation som utifrån eget intresse bedriver kollegialt lärande och kompetensutveckling inom ett närliggande område skapar legitimitet och stöd i implementeringen.